

دین و زندگی (۳)

محتوای ویژه کتاب

- مفاهیم آموزشی
- پیام آیات قرآنی
- پاسخ به تفکر در متن، تدبیر در قرآن و ...
- ★ موارد مهم و سؤال‌های امتحانی
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ و بارم‌بندی
- آزمون‌های پایانی دی و خرداد همراه با پاسخ و بارم‌بندی

بخش ۱: تفکر و اندیشه

درس ۱: هستی‌بخش

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین نیازمندی موجودات به خداوند در پیدایش و بقا و محدوده معرفت انسان به خدا
نیازمندی جهان به خدا در پیدایش:

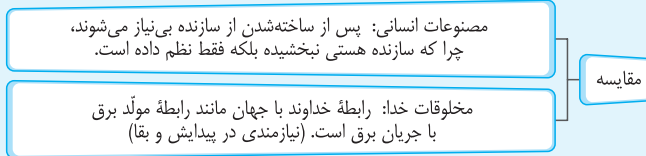
ما بر اساس فطرت خویش، وجود خالق حکیم که جهان را هدایت و پشتیبانی می‌کند را در می‌یابیم.

مقدمه اول } - انسان و موجودات جهان پدیده هستند و وجودشان از خودشان نیست.
- پس در به وجود آمدن به خودشان متکی نیستند.

مقدمه دوم } - هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است.
- شرط عدم نیازمندی به دیگران در به وجود آمدن برای یک موجود: ذات و حقیقتش = موجود بودن باشد.

نتیجه } - همه پدیده‌های جهان، در پیدایش و هستی به خدا نیازمند هستند؛ خدایی که خودش دیگر پدیده نیست و هستی در ذاتش است.
نیازمندی جهان به خدا در بقا:

جهان همواره به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع نمی‌شود و هرگاه او اراده کند، از بین می‌رود. (نیازمندی به خداوند در بقا)

ثمره درک نیازمندی به خدای بی‌نیاز:

- انسان‌های ناآگاه به نیاز دائمی به خداوند توجه ندارند، اما انسان‌های آگاه، خود را پیوسته نیازمند عنایات او می‌دانند.
- بیشتر شدن معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا موجب آگاه‌تر شدن به نیاز خودش می‌گردد و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.
- افزایش خودشناسی موجب درک بیشتر فقر و نیاز نتیجه افزایش عبودیت و بندگی پیامبر (ص): «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»؛ خدایا مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار.
- ★ عبودیت و بندگی بی‌مانند پیامبر (ص)، حاصل درک فقر و نیازمندی به خداوند است.

نور هستی:

- تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند.
- به سبب او هویدا و آشکار می‌شوند.
- هر موجودی، تجلی‌بخش خدا و نشانگر صفات الهی است. (تجلی خدا در هستی)

دیدن خدا با هر چیزی، معرفتی برتر و عمیق است که شرط اصلی آن، پاکی و صفای قلب است.

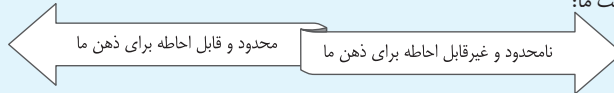
احادیث و اشعار در رابطه با تجلی خدا:

امام علی (ع): «ما رأيتُ شيئاً إلاّ ورأيتُ الله قبله بعمد معه»؛ هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خدا را قبل و بعد و با آن دیدم.

- دلی کز معرفت نور و صفا دید
- به صحرای بنگرم صحرا تو بینم
- به هر چیزی که دید اول خدا دید
- به دریا بنگرم دریا تو بینم
- به هرجا بنگرم کوه و در و دشت
- نشان از قامت رعنا تو بینم

ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند:

دو دسته موضوع مورد شناخت ما:

- ۱- موضوعات محدود، موضوعاتی هستند که ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی آنها را دارد؛ مانند: گیاهان، حیوانات و ...
- ۲- موضوعات نامحدود، موضوعاتی هستند که ذهن ما به دلیل محدودیت، نمی‌تواند به حقیقت آنها احاطه پیدا کند؛ مانند: خدا
- خدا حقیقتی نامحدود دارد، پس ذهن ما به حقیقت و چیستی خداوند احاطه پیدا نمی‌کند.
- پیامبر (ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»؛ در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خدا تفکر نکنید.
- شناخت صفات و اسماء خداوند برای ما امکان پذیر است اما شناخت چیستی او نه.

پیام آیات قرآنی

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ (فاطر، ۱۵)

ترجمه: ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خدا است که [تنها] بی‌نیاز ستوده است.

پیام آیه: ۱- همه موجودات در پیدایش و بقا به خداوند نیازمند هستند. ۲- خداوند در ذات خود بی‌نیاز (غنی) است و به هیچ موجودی نیازمند نیست.

﴿يَسْأَلُهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ (رحمان، ۲۹)

ترجمه: هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می‌کند. او همواره دست‌اندرکار امری است.

پیام آیه: ۱- همه موجودات آسمان‌ها و زمین، دست‌نیاز به سوی خدا دارند. ۲- کارهای الهی تقلیدی نیست، بلکه ابتکاری و نوآورانه است.

۳- چنین نیست که خداوند، عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند و نیاز موجودات به خداوند از بین نمی‌رود.

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ (نور، ۳۵)

ترجمه: خداوند نور آسمان‌ها و زمین است ...

پیام آیه: ۱- همه موجودات نور وجود خود را از خداوند می‌گیرند و در پیدایش و بقا به او نیازمندند. ۲- اگر نور نباشد همه جا عین تاریکی است، پس این جهان بدون حضور خداوند از بین می‌رود. ۳- نور خداوند در همه مخلوقات وجود دارد، پس هر موجودی آیه‌ای از آیات الهی و نشانه‌ای

بر وجود خالق حکیم است.

تفکر در متن

☆ توضیحات صفحه قبل ...

مقدمه اول: ما و این جهان پدیده‌ایم و در به وجود آمدن به خودمان متکی نیستیم.

مقدمه دوم: موجوداتی که وجودشان از خودشان نباشد، برای موجود شدن نیازمند به وجود دیگری هستند.

نتیجه: موجودات این جهان در هستی یافتن به آفریننده‌ای نیاز دارند که این آفریننده «خدا» است.

تدبیر در قرآن (۱)

پس از ترجمه ...

يَا أَيُّهَا النَّاسُ

أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

و خدا است که [تنها] بی‌نیاز ستوده است.

۱- نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟ انسان در همه مراحل و لحظات زندگی از پیدایش و هستی یافتن تا بقا و دوام، به خداوند نیازمند است. پس نیاز انسان شامل پیدایش و بقا است.

۲- چرا خداوند می‌تواند نیاز انسان و هر موجود دیگری را برطرف کند؟ زیرا خداوند بی‌نیاز است و در ذات خود به هیچ موجودی نیاز ندارد، پس اوست که می‌تواند به سایر موجودات کمک کند و آنان را به هستی آورد و بقای آنان را تضمین کند. همچنین خداوند هنگام آفریدن موجودات، تمامی لوازم رفع نیاز و رسیدن به اهداف را به آنان داده است.

تدبیر در قرآن (۲)

در آیه زیر ...

۱- چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟ زیرا تدبیر امور هستی به دست اوست و هیچ قدرتی بالاتر از او در عالم وجود ندارد.

۲- چرا خداوند هر لحظه دست‌اندر کار امری است؟ زیرا موجودات پس از پیدایش نیز دائماً به او نیاز دارند و اگر حضور دائمی و مستمر او نباشد، از بین می‌روند.

☆ امیرالمؤمنین علی (ع) می فرماید:

مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ، وَ بَعْدَهُ، وَ مَعَهُ،

به نظر شما پیام این حدیث چیست؟ نشانه‌ها و تجلی خداوند در تمام اجزای عالم وجود دارد و کسی که دارای معرفتی عمیق باشد این تجلی را در تمامی اجزای عالم مشاهده می نماید.

مقصود امیرالمؤمنین (ع) از اینکه می فرماید قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چه می باشد؟ منظور دیدن تجلی خداوند در تمامی لحظات و تمامی موجودات است؛ یعنی تک تک موجودات دلیل بر وجود خدای متعال هستند و ایشان دائم خدا را در چهره عالم می بینند.

اندیشه و تحقیق

با وجود شباهت های ...

۱- هر دو از اجزایی تشکیل شده اند.

اما ساعت ساز هستی بخش اجزاء ساعت نیست و فقط نظم دهنده است، ولی

خداوند هم هستی بخش است و هم نظم دهنده.

۲- هر دو پدیده اند و به پدیدآورنده نیازمندند.

اما دوام و بقای ساعت وابسته به ساعت ساز نیست؛ درحالی که دوام و بقای جهان

وابسته به خداست.

۳- هر دو دارای نظم و هدف هستند.

اما نظم و پیچیدگی جهان بسیار فراتر از یک ساعت است.

ارزشیابی مستمر

الف) آیه و حدیث: (۱ نمره)

۱ پیام آیه شریفه ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ را بیان کنید.

۲ براساس دعای پیامبر (ص) که می فرماید: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»، عبودیت و بندگی پیامبر (ص) حاصل چیست؟

ب) درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید. (۵/۵)

۳ ما بر اساس عقل خویش، وجود خالق حکیم که جهان را هدایت و پشتیبانی می کند را در می یابیم.

درست نادرست

درست نادرست

۴ جهان همواره به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ گاه قطع و یا کم نمی شود.

ج) جاهای خالی را با کلمه های مناسب پر کنید. (۵/۵)

۵ دیدن خدا همراه هر چیزی، ..... عمیق و والا است.

۶ ☆ شناخت ..... خداوند برای ما امکان پذیر نیست.

د) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱)

۷ عبارت «هر موجودی که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن نیازمند به وجود دیگری است.» مربوط به

کدام یک از مقدمات استدلال های نیازمندی جهان خلقت به خداوند است؟

الف) مقدمه دوم

ب) مقدمه اول

۸ نتیجه افزایش خودشناسی به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) درک بیشتر فقر و نیاز - افزایش عبودیت و بندگی

ب) افزایش عبودیت و بندگی - درک بیشتر فقر و نیاز

ه) به سؤال های زیر پاسخ دهید.

۹ مقصود امیرالمؤمنین (ع) از اینکه می فرماید: «قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم» چیست؟ (۱/۵)

۱۰ چرا خداوند می تواند نیاز انسان و هر موجود دیگری را برطرف کند؟ (۱/۵)

۱۱ دو تفاوت و دو شباهت میان مخلوقات خداوند و مصنوعات انسانی را نام ببرید. (۲)

۱ همه موجودات آسمان ها و زمین، دست نیاز به سوی خدا دارند؛ همچنین کارهای الهی تقلیدی نیست، بلکه ابتکاری و نوآورانه است. (۵/۵)

۲ حاصل درک فقر و نیازمندی به خداوند است. (۵/۵) ۳ نادرست (۵/۲۵) ۴ درست (۵/۲۵) ۵ معرفتی (۵/۲۵)

۶ ذات و چیستی (۵/۲۵) ۷ گزینه الف (۵/۵) ۸ گزینه الف (۵/۵) ۹ منظور دیدن تجلی خداوند در تمامی لحظات و در تمامی

موجودات است. (۵/۷۵) یعنی تک تک موجودات دلیل بر وجود خدای متعال هستند و ایشان دائم خدا را در چهره عالم می بینند. (۵/۷۵)

۱۰ زیرا خداوند بی نیاز است و در ذات خود به هیچ موجودی نیاز ندارد، (۵/۵) پس اوست که می تواند به سایر موجودات کمک کند و آنان را

به هستی آورد و بقای آنان را تضمین کند. (۵/۵) همچنین خداوند هنگام آفریدن موجودات، تمامی لوازم رفع نیاز و رسیدن به اهداف را به آنان

داده است. (۵/۵) ۱۱ شباهت ها: ۱- هر دو از اجزایی تشکیل شده اند. (۵/۵) ۲- هر دو پدیده اند و به پدیدآورنده نیازمندند. (۵/۵) تفاوت ها:

۱- پدیدآورنده مصنوعات انسانی هستی بخش اجزاء آن نیست و فقط نظم دهنده است، اما خداوند هم هستی بخش و هم نظم دهنده است. (۵/۵)

۲- دوام و بقای مصنوعات انسانی وابسته به خالق آن نیست درحالی که دوام و بقای جهان وابسته به خداست. (۵/۵)

سؤال های امتحانی

آزمون: دی ماه (پایان نوبت اول)

مدت: .....

تاریخ: ...../...../.....

۲	<p style="text-align: right;">الف) آیات و احادیث</p> <p>۱ پیام آیه شریفه ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ﴾ این است که جهان در ..... نیازمند خداست.</p> <p>۲ با توجه به آیه شریفه ﴿ قُلْ إِنَّا أَعْظَمُ بِوَالِدِنَا أَنْ نَقُولَ إِنَّ اللَّهَ مِثْلُ مَا نَحْنُ ﴾ خداوند چه چیزی را مورد اندرز قرار داده است؟</p> <p>۳ حدیث شریف «... مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ» به کدام یک از سنت های الهی اشاره دارد؟</p> <p>۴ حدیث شریف « هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد. » به کدام مورد از میوه های درخت اخلاص اشاره دارد؟</p>
۱	<p style="text-align: right;">ب) درستی یا نادرستی عبارات های زیر را مشخص کنید.</p> <p>۵ توفیق الهی یعنی خداوند برای همه افراد لوازم رسیدن به خواسته ها و هدف هایشان را فراهم می کند. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>۶ مقدمه اول استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش خود بیانگر پدیده بودن جهان و به خود متکی نبودن آن است. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>۷ مفهوم توحید در کاربرد دینی، یعنی اعتقاد به این که خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>۸ روح زندگی دینی و زندگی ضد دینی، به ترتیب شرک و توحید است. ☐ درست ☐ نادرست</p>
۲	<p style="text-align: right;">ج) جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>۹ ..... و .....، از پرتگاه های خطرناک سقوط در وادی ضلالت است.</p> <p>۱۰ گاهی خداوند علاوه بر .....، بر امکانات گمراهان می افزاید و آنها با استفاده از همین امکانات، به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک تر می شوند. چنین حالت تدریجی را سنت ..... می خوانند.</p>
۱	<p style="text-align: right;">د) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.</p> <p>۱۱ قساوت قلب:</p> <p>۱۲ مقدر به تقدیر الهی:</p>
۲	<p style="text-align: right;">ه) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>۱۳ مقصود امیرالمؤمنین (ع) از دیدن خدا قبل و بعد و همراه هر چیزی چیست؟</p> <p>۱۴ شناخت ذات الهی از چه راهی ممکن است؟</p> <p>۱۵ راه مقاومت در برابر دام های شیطان چیست؟</p> <p>۱۶ ابعاد توحید عملی را نام ببرید.</p>
۲	<p style="text-align: right;">و) به سؤالات زیر پاسخ دهید.</p> <p>۱۷ علل طولی و عرضی را با ذکر مثال تعریف کنید.</p>
۱	<p>۱۸ آیا عقیده به توانایی اولیای دین در برآوردن حاجات انسان و شفا دادن بیمارانش موجب شرک است؟ توضیح دهید.</p>
۱/۵	<p>۱۹ شروط پذیرش یک عمل [از جهت اخلاص] را نام برده و توضیح دهید.</p>
۲	<p>۲۰ از ویژگی های انسان موحد ۴ مورد را ذکر کنید.</p>
۱/۵	<p>۲۱ چرا اگر کسی به هر علتی گناهی را انجام داد، نباید گناهش را برای دیگران بیان کند؟</p>
۱۶	<p>جمع بارم</p>

پایخ سؤال های امتحانی

۱ پیدایش و بقا (۰/۵) ۲ اخلاص در بندگی (قیام برای خداوند) (۰/۵) ۳ تأثیر اعمال انسان در زندگی او (۰/۵) ۴ دستیابی به درجاتی از حکمت (۰/۵) ۵ نادرست (۰/۲۵) ۶ درست (۰/۲۵) ۷ درست (۰/۲۵) ۸ نادرست (۰/۲۵) ۹ توجیه گناه (۰/۵) - عادت به آن (۰/۵) ۱۰ مهلت دادن (۰/۵) - استدراج (۰/۵) ۱۱ حالتی است که قلب انسان نسبت به حق تسلیم نیست. (۰/۲۵) این حالت با تکرار گناه پیدا می شود. (۰/۲۵) ۱۲ مخلوقات جهان از آن جهت که خداوند متعال با علم خود حدود، اندازه، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی آنها را تعیین می کند، مقدر به تقدیر الهی هستند. (۰/۲۵) ۱۳ مقصود حضرت این است که تک تک موجودات دلیل بر وجود خدا هستند (۰/۲۵) و ایشان دائم خدا را در چهره عالم می بینند. (۰/۲۵) ۱۴ از طریق شناخت صفات و اسماء الهی (۰/۵) ۱۵ روی آوردن به درگاه خداوند (۰/۲۵) و پذیرش خالصانه فرمان های او (۰/۲۵) ۱۶ بعد فردی (۰/۲۵)، بعد اجتماعی (۰/۲۵) ۱۷ علل عرضی: در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر دخالت کنند که به آنها علل عرضی می گویند. (۰/۲۵) مثلاً برای رویش یک گل، مجموعه ای از باغبان، خاک، آب، نور و ... مشارکت دارند. (۰/۲۵) علل طولی: گاهی چند عامل در طول هم، در انجام یک کار دخالت دارند. طوری که یک عامل در عامل دیگر اثر می گذارد و آن عامل دوم در عامل سوم تأثیر می کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند که به آنها علل طولی می گویند، (۰/۲۵) مانند عواملی که در کار نوشتن دخالت دارند. (۰/۲۵) ۱۸ خیر: (۰/۲۵) عقیده به توانایی ایشان در برآوردن حاجات زمانی شرک است که این توانایی را از خودشان بدانیم، (۰/۲۵) اما اگر این توانایی را صرفاً از جانب خدا و با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم (۰/۲۵) عین توحید است. (۰/۲۵) ۱۹ شروط قبولی عمل: حسن فاعلی (۰/۲۵) بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد (۰/۵) و حسن فعلی (۰/۲۵) نیز بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است انجام شود. (۰/۵) ۲۰ ۱- تنظیم زندگی اش بر اساس رضایت خداوند است. ۲- همه حوادث عالم را دارای حکمت می بیند. ۳- سختی های زندگی را بستری برای رشد و شکوفایی خود می داند. ۴- امیدوار و در مقابل مشکلات صبور و استوار است. ۵- دارای شخصیتی ثابت و پایدار و برخوردار از آرامش روحی است. (۴ مورد، هر مورد (۰/۵)) ۲۱ زیرا با اظهار گناه، زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می رود و انجام گناه امری عادی جلوه می کند (۰/۵) اگر در جامعه ای گناه، زشتی خود را از دست دهد، فساد در آن جامعه به سرعت گسترش می یابد. (۰/۵) از این رو کسانی که گناهان خود را به راحتی در فضای مجازی در میان می گذارند، علاوه بر گناه قبلی، گناه بزرگ دیگری برای خود ثبت می کنند. (۰/۵)

سؤال های امتحانی

تاریخ: ...../...../.....

مدت: .....

آزمون: خرداد ماه (پایان نوبت دوم)

الف) آیات

- ۱/۵ ۱ آیه شریفه ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ را ترجمه نمایید.
- ۰/۵ ۲ آیه شریفه ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ به کدام سنت الهی اشاره دارد؟
- ۰/۵ ۳ پیام آیه شریفه ﴿قُلْ إِنَّا أَعْظَمُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُولُوا لِلَّهِ مِثْنَىٰ وَفِرَادَىٰ...﴾ را به اختصار شرح دهید.

ب) درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱ ۴ ریشه شرک و بت پرستی جدید این است که برخی خداوند را قبول نداشته و تمایلات دنیوی را اصل قرار داده اند. درست نادرست
- ۵ قضای الهی به معنای پایان دادن و حتمیت بخشیدن است. درست نادرست
- ۶ اسلام قابل اجرا در هر دوره است و فقها و مجتهدین احکام متناسب با نیازهای جدید را استخراج می کنند. درست نادرست
- ۷ چون خدا حقیقتی نامحدود دارد پس ذهن ما نمی تواند صفات و اسماء خداوند را درک کند. درست نادرست

جامعه‌شناسی (۳)

درس ۱: ذخیره دانشی

محتوای ویژه کتاب

- مفاهیم آموزشی
- پاسخ به پرسش‌های کتاب درسی
- ایستگاه یادگیری
- پاسخ به گفت‌وگو کنید، بخوانیم و بدانیم و ...
- پاسخ به پیشنهاد دهید، خلاصه کنید
- موارد مهم و سؤال‌های امتحانی
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ و بارم‌بندی
- آزمون‌های پایان نوبت اول و دوم همراه با پاسخ و بارم‌بندی

مفاهیم آموزشی

۱- ذخیره دانشی و انواع آن

- آدمی از ابتدای تولد به کمک حواس خود به تدریج جهان اطراف را می‌شناسد و سپس در مسیر زندگی به کمک عوامل دیگری مانند سخن گفتن، پرسش و پاسخ از دیگران، تفکر و تعقل و ... دانسته‌های خود را گسترده‌تر و عمیق‌تر می‌کند.
- به همهٔ آموخته‌های افراد **ذخیرهٔ دانش (ذخیرهٔ آگاهی)** می‌گویند. این آموخته‌ها از راه‌های مختلف مانند تجربه‌های فردی و اجتماعی، مطالعات مدرسه‌ای و دانشگاهی و ... کسب می‌شوند.
- هر فرد، گروه یا جامعه‌ای یک **ذخیرهٔ دانشی** دارند که راهنمای زندگی آن‌هاست.
- انواع **ذخیرهٔ دانشی** عبارت‌اند از: **دانش عمومی و دانش علمی**

۲- دانش عمومی

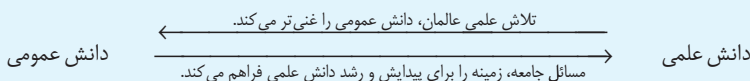
- همهٔ کنش‌های روزمره ما با آگاهی و دانش انجام می‌شود. ولی گاهی به‌علت اینکه به این کنش‌ها عادت کرده‌ایم، به دانش و آگاهی آن توجهی نداریم.
- دانش و آگاهی در طول زندگی روزمره به دست می‌آید و بدون آن زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.
- به مجموعه آگاهی و دانش‌هایی که در جهان اجتماعی با دیگران شریک می‌شویم **دانش همگانی** یا **دانش عمومی** می‌گویند.
- دانش عمومی، گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی** ما را تشکیل می‌دهد.
- به دلیل اینکه انسان‌ها با هم زندگی می‌کنند، نیازی نیست همهٔ دانش‌کنش‌ها را خودشان تولید کنند و جهان اجتماعی بخشی از دانش عمومی را در اختیار آن قرار می‌دهد.
- ما از دانش عمومی **بیشتر استفاده می‌کنیم** و کمتر به آن می‌اندیشیم و اغلب از اهمیت آن غافلیم مانند هوا برای تنفس.
- ما وقتی به اهمیت دانش عمومی پی می‌بریم که در آن تغییری رخ دهد یا مشکلی پیش آید مانند مشکل در تنفس یا تغییر هوا.

۳- دانش علمی

- دانش عمومی ابتدا از طریق احساس، مشاهده و عمل در زندگی مشترک با دیگران به دست می‌آید ولی بعداً دقیق‌تر و عمیق‌تر می‌شود. به این دانش عمیق و دقیق بعدی، **دانش علمی** گفته می‌شود.
  - دانش علمی حاصل **تأمل، خردورزی و کاوش‌های عقلی** در مورد دانش عمومی و سایر ذخایر علمی جامعه است.
- ۱) به درک عمیقی از شناخت عمومی و ذخایر علمی محیط خود می‌رسد.
۲) آسیب‌ها و اشکالات شناخت عمومی و ذخایر علمی را شناسایی می‌کند.
۳) ویژگی‌های افراد برخوردار از شناخت علمی }
۳) قدرت دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می‌کند.

۴- رابطهٔ دانش عمومی با دانش علمی

- دانش علمی و عمومی همواره بر هم تأثیر می‌گذارند.

۲) برای مشکلات زیادی که انسان در زندگی اجتماعی با آن روبروست، هم دانش عمومی راهکارهایی ارائه می‌دهد و هم شناخت علمی به حل دقیق‌تر و راهکارهای علمی‌تر و صحیح‌تر آن می‌پردازد.

۳) گاهی در جامعه بین دانش عمومی و دانش علمی تعارضاتی پدید می‌آید که اعضای جامعه برای حل آن تلاش می‌کنند.

- ۴) راه‌های حل تعارضات } (۱) برداشتن بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخش دیگر
 } (۲) طرح ایده‌های جدید
 ... و

۵- رابطهٔ انواع جهان اجتماعی با دانش علمی

۱) جهان‌های اجتماعی مختلف بر اساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؛ مانند تعریف جهان متجدد - جهان متجدد بر اساس هویت دنیوی خود } (۱) دانش علمی را محدود به دانش تجربی می‌دانست.

} (۲) سایر روش‌های عقلانی و وحیانی را از دایرهٔ علم بیرون می‌راند.

۲) جوامعی که هر سه روش‌های تجربی و عقلانی و حیاتی را معتبر می‌دانند نباید از تعریف جهان متجدد پیروی کنند وگرنه در ذخیره دانشی آنها تعارض ایجاد می‌شود.

۳) برخی از این تعارضات عبارت‌اند } (۱) ارتباط دوسویه و رو به رشد دانش عمومی و دانش علمی گسسته می‌شود.

} (۲) دانش علمی، از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند.

} (۳) دانش علمی دغدغه و توان لازم برای حل مسائل دانش عمومی را از دست می‌دهد.

۴) جوامع و جهان‌های اجتماعی که هویت دینی و معنوی دارند، دانش علمی و منابع و ابزارها و روش‌های شناخت علمی را فراتر از دانش تجربی می‌دانند و از عقل و وحی و الهام و فطرت انسانی نیز بهره می‌برند.

سؤال متن

آیا تاکنون دربارهٔ روش‌های به دست آوردن و حفظ کردن ذخیرهٔ دانشی و افزودن بر آن اندیشیده‌اید؟ پاسخ پیشنهادی: بله، هر بار که به آیندهٔ تحصیلی و شغلی خود فکر می‌کنیم و یا هر زمان که به پیشرفت و توسعهٔ جامعه می‌اندیشیم عملاً به اینکه چه نوع دانش‌هایی و یا از چه طریقی باید کسب کنیم فکر می‌کنیم.

آیا می‌دانید ذخیرهٔ دانشی چه انواعی دارد؟ انواع ذخیرهٔ دانشی عبارت‌اند از دانش عمومی و دانش علمی

گفت‌وگو کنید

به نظر شما ...؟ دانش عمومی از همان ابتدای تولد با صداهایی که نوزاد می‌شنود و یا به تدریج با چیزهایی که اطراف خود می‌بیند، یعنی به طور کلی به کمک حواس به دست می‌آید و تا پایان عمر به کمک تفکر و یا استفاده از دانسته‌های دیگران و یا مطالعه مطالب جدید همواره گسترده‌تر و عمیق‌تر می‌شود.

بخوانیم و بدانیم

☆ موضوع علوم اجتماعی ...؟ علوم اجتماعی به مطالعهٔ جنبه‌های اجتماعی زندگی انسان می‌پردازد و تأثیر اجتماعات انسانی بر کنش و شیوهٔ زندگی افراد و برعکس را به روش علمی مطالعه می‌کند.

پیشنهاد دهید

ایدهٔ علوم اجتماعی ...؟

پاسخ پیشنهادی:

- باید در ابتدا با مسیری که علوم اجتماعی از ابتدا تاکنون طی کرده آشنا شد.

- بر اساس نظریات و مکاتب مختلف که در این مسیر مراحل علمی خود را طی کرده و هر کدام حتی برای مدتی در جوامع کاربرد داشته‌اند آشنایی دقیق علمی پیدا کرد.

- به مراحل رشد نظریات و تغییر آنان در بسترهای زمانی و مکانی مختلف توجه کرد.

- از اساتید علوم اجتماعی که عمری را در نقد و بررسی این نظریات سپری کرده و می‌توانند آنها را از جنبه‌های مختلف ارزیابی کنند بهره‌برداری علمی کرد.

- از اساتید مسائل اسلامی و فرهنگ بومی (مانند مردم‌شناسان) استفادهٔ همزمان کرد.

- مناظره‌ها و مباحث علمی در سطح اساتید وارسته در هر دو زمینه برگزار و نتایج را کاربردی کرد.

- توجه داشت علوم به یک باره به وجود نمی‌آیند بلکه عوامل گسترده‌ای در ایجاد آنها مؤثرند.

- اگر علوم اجتماعی بومی مانند سایر علوم سیر تکامل خود را بر اساس پایه‌های محکم طی کند نه تنها می‌تواند پاسخگوی مسائل جامعه باشد بلکه در اثر تداوم اصلاح تدریجی حتی می‌تواند در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

- دانش عمومی، ذخیره دانشی، ذخیره آگاهی، دانش همگانی، دانش علمی، دانش تجربی

خلاصه کنید

- دانش عمومی، گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد.

- انسان از لحظه تولد تا هنگام مرگ آموخته‌هایی از طرق مختلف کسب می‌کند که به آن **ذخیره دانشی** و یا **ذخیره آگاهی** می‌گویند.
- ذخیره دانشی راهنمای زندگی افراد و جوامع است.

- انواع ذخیره دانشی عبارت است از: **دانش عمومی** - **دانش علمی**

- دانش عمومی یا دانش همگانی مجموعه دانش‌هایی است که از طریق احساس، مشاهده و عمل در زندگی مشترک با دیگران به دست می‌آوریم و گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد.

- دانش عملی دانش‌هایی است که حاصل **تأمل**، **خردورزی** و **کاوش‌های عقلی** در مورد سایر ذخایر علمی جامعه است.

- شناخت علمی به انسان درک عمیق و قدرت شناخت آسیب‌های ذخایر علمی و همچنین قدرت دفاع از حقایق موجود در آن را می‌دهد.

- دانش علمی از طریق تلاش علمی عالمان بر دانش عمومی تأثیر گذاشته و آن را غنی‌تر می‌کند.

- دانش عمومی با طرح مسائل جامعه زمینه‌پیدایش و رشد دانش علمی را فراهم می‌کند.

- اگر بین دانش عمومی و دانش علمی تعارضاتی پیش آید، افراد از راه‌های مختلف برای حل آن تلاش می‌کنند مانند برداشتن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر و یا طرح ایده‌های جدید.

- جهان‌های اجتماعی مختلف بر اساس هویت فرهنگی خود تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند، مثلاً در تعریف جهان متجدد که هویت دنیوی دارد، دانش علمی محدود به دانش تجربی است و روش‌های عقلانی و وحیاتی از دایره علم بیرون‌اند.

- جوامعی که روش‌های عقلانی و وحیاتی را نیز معتبر می‌دانند نباید از تعریف فرهنگ متجدد پیروی کنند وگرنه دچار تعارضاتی می‌شوند.

آنچه از این درس آموختیم

تمامی کنش‌های آدمی وابسته به آگاهی اوست و آگاهی و دانشی که از هنگام تولد تا زمان مرگ همواره و از طرق مختلف کسب می‌شود، به مجموعه این آگاهی‌ها که در طول زندگی افراد و جوامع کسب می‌شود و راهنمای زندگی آن‌هاست **ذخیره دانشی** یا **ذخیره آگاهی** می‌گویند که خود شامل دو بخش است، دانش عمومی که از طریق احساس و مشاهده و عمل و در زندگی مشترک با دیگران به دست می‌آید و دانش علمی که در اثر **تأمل** و **خردورزی** و **کاوش‌های عقلی** کسب می‌شود و موجب گسترش و تعمیق دانش عمومی می‌گردد. بین این دو دانش ارتباط دوسویه است و گاهی تعارضاتی ایجاد می‌شود. برای کاهش تعارضات جوامع باید سعی کنند از تعاریفی برای شناخت دانش علمی استفاده کنند که با هویت فرهنگی خودشان مطابقت داشته باشد.

ایستگاه یادگیری

- در شناخت دانش عمومی و علمی دانش‌آموزان سعی در یافتن مصداق‌های بیشتر در اطراف خود باشند و در مورد ارتباط دو سویه آنها دلایل بیشتر بیابند.
- دانش‌آموزان در مورد اینکه کدام تعریف از شناخت علمی متناسب با هویت فرهنگی ماست و نقاط قوت و آسیب‌های آن تفکر و بحث کنند.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۷۵/۰ نمره)

۱) دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است و انسان‌ها آن را در طول زندگی خود به دست می‌آورند.

درست نادرست

۲) دانش علمی، گسترده‌ترین بخش از ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد.

درست نادرست

۳) جهان متجدد روش‌های تجربی، عقلانی و وحیانی را دانش علمی معتبر می‌داند.

درست نادرست

ب) گزینه درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۷۵/۰)

۴) ما درباره دانش عمومی ..... می‌اندیشیم و ..... از آن استفاده می‌کنیم. دانش عمومی همانند هوا برای

بدن انسان است ما هنگامی متوجه وجود هوا می‌شویم که ..... یا .....

الف) کمتر- بیشتر- به آن عادت کنیم- با آگاهی انجام شود.

ب) کمتر- بیشتر- در آن تغییری رخ دهد- تنفس ما با مشکلی مواجه شود.

ج) بیشتر- کمتر- به آن عادت کنیم- تنفس ما با مشکلی مواجه شود.

د) بیشتر- کمتر- در آن تغییری رخ دهد- به آن عادت کنیم.

۵ ✪ به ترتیب هر یک از موارد زیر، ویژگی کدام یک از دانش‌هاست؟
«ارائه راهکارهای صحیح‌تر و دقیق‌تر به مشکلات جامعه»، «حاصل احساس، مشاهده و عمل روزانه»، «حاصل خردورزی و کاوش‌های عقلی»

(الف) دانش علمی - دانش عمومی - دانش علمی (ب) دانش علمی - دانش عمومی - دانش عمومی
(ج) دانش عمومی - دانش علمی - دانش علمی (د) دانش عمومی - دانش عمومی - دانش علمی

۶ اگر تعریف دانش علمی در یک جامعه منطبق با هویت فرهنگی آن جامعه نباشد، کدام یک از موارد زیر حاصل نمی‌شود؟
(الف) ارتباط دو سویه بین دانش عمومی و دانش علمی گسسته می‌شود.

(ب) دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند.

(ج) دانش عمومی گسترده‌تر و عمیق‌تر می‌شود.

(د) دانش علمی دغدغه و توان لازم برای حل مسائل دانش عمومی را از دست می‌دهد.

(ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷ هر آنچه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی زندگی خود می‌آموزند، ..... آنها را شکل می‌دهد.

۸ ما در نخستین مرتبه، دانش ..... را از طریق احساس، مشاهده و عمل روزانه خود در زندگی مشترک با دیگران فرا می‌گیریم.

۹ جهان‌های اجتماعی مختلف بر اساس ..... خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.

(د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰ دانش عمومی شما وقتی وارد خیابان در کشوری جدید می‌شوید در مقایسه با زمانی که در کشور خود هستید چه تغییری می‌کند؟ (۱/۵)

۱۱ کسی که دارای دانش علمی است چه ویژگی‌هایی دارد؟ (۱/۵)

۱۲ ارتباط دانش عمومی و دانش علمی چگونه است؟ توضیح دهید. (۱)

۱۳ برای دانش عمومی و علمی یک مثال بزنید. (۱)

۱ درست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ گزینه «ب» (۰/۲۵) ۵ گزینه «الف» (۰/۲۵) ۶ گزینه «ج» (۰/۲۵)

۷ ذخیره دانشی (یا ذخیره آگاهی) (۰/۵) ۸ عمومی (یا همگانی) (۰/۵) ۹ هویت فرهنگی (۰/۵) ۱۰ در هر دو دانش عمومی وجود دارد و کنش‌های ما بر اساس این دانش‌ها و آگاهی‌ها انجام می‌گیرد. (۰/۵) ولی در کشور خودمان آداب راه رفتن و قوانین رانندگی برایمان به صورت عادت درآمده و زیاد به آن نمی‌اندیشیم. (۰/۵) در حالی که در کشور جدید در انجام هر رفتاری بیشتر فکر، دقت و احتیاط می‌کنیم و بهتر متوجه اهمیت این آگاهی هستیم. (۰/۵) ۱۱ اولاً به درک عمیقی از شناخت عمومی و ذخایر علمی محیط خود می‌رسد. (۰/۵) ثانیاً آسیب‌ها و اشکالاتی را که در شناخت عمومی و ذخایر علمی راه پیدا کرده باشد شناسایی می‌کند. (۰/۵) ثالثاً قدرت حراست و دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می‌کند. (۰/۵) ۱۲ (این ارتباط دوسویه است). تلاش علمی عالمان، دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند (۰/۵) و مسائل جامعه، زمینه را برای پیدایش و رشد دانش علمی فراهم می‌کند. (۰/۵) ۱۳ به طور مثال آموزش آشپزی توسط مادران به فرزندان دانش عمومی است (۰/۵) ولی آموزش فنون تغذیه سالم و ترکیب مواد پروتئینی مورد نیاز بدن و کاربرد این اصول در آشپزی توسط دانش علمی صورت می‌گیرد. (۰/۵)

درس ۲: علوم اجتماعی

مفاهیم آموزشی

۱- موضوع علوم اجتماعی

(۱) هر یک از اجتماعات انسانی از تعدادی عناصر و یک واقعیت خاص تشکیل شده‌اند.

(۲) به طور مثال در کلاس درس } (۱) عناصر: اتاق، میز، صندلی، معلم، دانش‌آموز، تخته و ...
(۲) واقعیت خاص: رفتار معلم و دانش‌آموزان به شیوه خاص، عمل درس دادن و درس آموختن و ...

(۳) تنها وجود عناصر برای تشکیل کلاس درس کافی نیست مثلاً اگر در یک کلاس با همه عناصر، جشن برگزار شود و واقعیت خاص کلاس درس نباشد نمی‌توان آن را کلاس درس نامید.

(۴) ما معمولاً آثار پدیده‌ها، به وجود آنها پی می‌بریم. مثلاً از آثار کلاس درس پی می‌بریم که کلاس درس یک واقعیت خاص با نظم و قواعد ویژه است.

۵ مردم ایران از طریق ..... به عنوان شرط اول تحقق بخشیدن به نظام مطلوب یعنی عادلانه بودن ساختارها و از طریق ..... به عنوان شرط دوم تحقق نظام مطلوب یعنی عادل و عالم بودن کارگزاران و مسئولان، به مشارکت سیاسی می‌پردازند.

الف) شورای نگهبان - مجلس خبرگان
ب) مجلس شورای اسلامی - مجلس خبرگان
ج) مجلس شورای اسلامی - شورای نگهبان
د) مجلس خبرگان - مجلس شورای اسلامی

۶ کدام گزینه صحیح است؟

الف) تا زمانی که جامعه اسلامی ارتباط خود را با خارج از دنیای اسلام قطع کرد قدرتمند بود.
ب) جهان اسلام، به قواعد مربوط به علوم اجتماعی نمی‌پردازد.

ج) میرزای نائینی معتقد بود، مشروطه، نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم است.

د) توأم بودن آگاهی و عمل در جامعه اسلامی موجب زنده بودن آن است.

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷ ☆ جامعه اسلامی که وارث تمدن عظیم اسلامی بود، جامعه‌ای بود که مرکز آن ..... بود.

۸ ☆ یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان، علم ..... است.

۹ از نظر میرزای نائینی، مشروطه به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب ..... عمل کند.
د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰ دلایل اهمیت تمدن اسلامی را ذکر کنید. (۲ مورد) (۱)

۱۱ ☆ استفاده از عقل در دیدگاه جامعه‌شناسی انتقادی را با عقلانیت در علوم اجتماعی جهان اسلام مقایسه کنید. (۲/۵)

۱۲ ☆ سه ویژگی علوم اجتماعی اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متجدد را بنویسید. (۱/۵)

۱ درست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ گزینه «ج» (۰/۲۵) ۵ گزینه «ب» (۰/۲۵) ۶ گزینه «د» (۰/۲۵)

۷ قرآن (۰/۵) ۸ فقه (۰/۵) ۹ مقررات عادلانه مجلس (۰/۵) ۱۰ ۱- ترکیب عناصر مختلف، ۲- اساس اسلامی آن که ارزش

جهانی و انسانی دارد. ۳- شوق و اراده منادیان اسلام، ۴- انسانی و الهی بودن (۲ مورد، هر مورد (۰/۵)) ۱۱ در جامعه‌شناسی انتقادی از عقل انتقادی (۰/۵) (نقد وضعیت اجتماعی موجود) و تجویزی (۰/۵) (ارائه راهکار برای وضعیت بهتر) استفاده می‌شود.

در علوم اجتماعی جهان اسلام هم از عقل نظری (۰/۵) (شناخت هستی‌ها) هم از عقل عملی (۰/۵) (شناخت بایدها و نبایدها) و هم از وحی (۰/۵) برای داوری ارزش‌ها کمک گرفته می‌شود. (به جای دو مورد عقل نظری و عملی می‌توان عقل خاص را بکار برد.)

۱۲ ۱- ارائه تعریفی از علم که مناسب جهان اسلام باشد. ۲- استفاده از انواع ابزارهای تجربی، عقلانی و وحیانی، ۳- کاربرد عقلانیت هم برای تعامل با داده‌های حسی و هم برای تعامل با ارزش‌ها و هنجارهای تاریخی و فرهنگی و هم ارزیابی انتقادی،

۴- استقلال عاملان در ارزیابی فرهنگ خود و تعامل با فرهنگ‌های سنتی، ۵- نقش محوری عقلانیت، ۶- داوری وضع موجود و ارائه راهکار برای رسیدن به وضع مطلوب (۳ مورد، هر مورد (۰/۵))

سؤال های امتحانی

تاریخ: ...../...../.....

مدت: .....

آزمون: وی‌ماه (پیمان نوبت اول)

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

۱ دانش را در نخستین مرتبه از طریق احساس، مشاهده و عمل روزانه خود در زندگی مشترک با خانواده و دیگران فرا می‌گیریم. درست نادرست

۲ در رویکرد تفهیمی پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی قلمداد می‌شوند. درست نادرست
۳ طبیعت بیرون و مستقل از ماست و تلاش ما برای شناخت قوانین طبیعت، آنها را تغییر می‌دهد. درست نادرست

۴ انسان‌ها صرفاً مجربان نظم نیستند بلکه قادرند با ارزش‌ها و آرمان‌های خود نظم اجتماعی را تغییر دهند. درست نادرست

۵ تفاوت «شهادت‌طلبی» و «خودکشی» در معنای متفاوت آنهاست و دقیقاً همین معانی مختلف، هویت آنها را تعیین می‌کند. درست نادرست

		و) به سؤالات زیر پاسخ دهید.
۱/۵	۲۱	تأثیرات دانش علمی بر دانش عمومی چیست؟ (۳ مورد)
۰/۵	۲۲	الف) جهان متجدد چه تعریفی از علم و دانش علمی دارد؟
۱		ب) اگر این تعریف جهان متجدد از علم، در جوامع دیگر رسوخ کند چه تعارضاتی پیش می‌آید؟ (۲ مورد)
۱/۵	۲۳	فواید علوم اجتماعی را ذکر کنید. (۳ مورد)
۱	۲۴	منظور از پویایی نظام اجتماعی چیست؟
۱	۲۵	جامعه‌شناسان پوزیتیویست، چه نظراتی راجع به جامعه دارند؟ (۴ مورد)
۱	۲۶	با مثالی نشان دهید مشکلات اجتماعی بیرون از دایره نفوذ ما نیستند و با کنش خود می‌توانیم بر آنها تأثیر بگذاریم.
۰/۷۵	۲۷	سه پیامد نادیده گرفتن کنش اجتماعی را نام ببرید.
۰/۵	۲۸	تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی چه پیامدهایی دارد؟ (۲ مورد)
۰/۵	۲۹	وقتی از معنای کنش‌ها می‌پرسیم دقیقاً از چه چیزی سؤال می‌کنیم؟
۱/۵	۳۰	خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی، موجب پیدایش چه عواملی می‌شود؟ مثال بزنید.
۲۰		جمع بارم

پایخ سؤال های امتحانی

۱. درست (۰/۲۵)
  ۲. نادرست (۰/۲۵)
  ۳. نادرست (۰/۲۵)
  ۴. درست (۰/۲۵)
  ۵. درست (۰/۲۵)
  ۶. گزینه «ب» (۰/۲۵)
  ۷. گزینه «د» (۰/۲۵)
  ۸. گزینه «الف» (۰/۲۵)
  ۹. گزینه «ب» (۰/۲۵)
  ۱۰. گزینه «ج» (۰/۲۵)
  ۱۱. هویت فرهنگی (۰/۲۵)
  ۱۲. پوزیتیویست (اثباتی) (۰/۲۵)
  ۱۳. آشنایی زدایی (۰/۲۵)
  ۱۴. قفس آهنین (۰/۲۵)
  ۱۵. مطالعه موردی (۰/۲۵)
  ۱۶. الف) کسب قدرت پیش‌بینی و پیشگیری و کنترل جامعه برای انسان (۰/۵)
ب) حسی و آماری و تفهیمی (۰/۵)
ج) نقد وضع موجود زندگی - داوری ارزش‌ها - ارائه توصیه برای گذار از وضع موجود به وضع مطلوب (۰/۵)
  ۱۷. دانش عمیقی را که حاصل تأمل، خردورزی و کاوش‌های عقلی نسبت به دانش عمومی و سایر ذخایر علمی جامعه است، دانش علمی گویند. (۱)
  ۱۸. علوم اجتماعی دانش‌هایی هستند که اجتماعات و
- چگونگی اثرگذاری آنها بر شیوه زندگی ما و اثرپذیری آنها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کند. (۱)
۱۹. ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی ساختار اجتماعی نامیده می‌شود. (۱)
۲۰. قوم‌مداری یک روش تحقیق کیفی است که در آن، پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آنها را دارد، زندگی می‌کند و کنش‌های آنها را تجربه می‌کند تا آنها را بهتر بشناسد. (۱)
۲۱. کسی که دارای دانش علمی است: ۱- به درک عمیقی از شناخت عمومی و ذخایر علمی محیط خود می‌رسد. (۰/۵)
- ۲- آسیب‌ها و اشکالاتی را که در شناخت عمومی و ذخایر علمی راه پیدا کرده باشند، شناسایی می‌کند. (۰/۵) ۳- قدرت حراست و دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می‌کند. (۰/۵)
۲۲. الف) جهان متجدد بر اساس هویت دنیوی خود، دانش علمی را محدود به دانش تجربی می‌داندست و سایر روش‌های عقلانی و وحیانی را از دایره علم بیرون می‌راند. (۰/۵)
- ب) ارتباط دوسویه و رو به رشد دانش عمومی و دانش علمی گسسته می‌شود، (۰/۵) دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد. (۰/۵)
۲۳. ۱- با شناسایی کنش‌های اجتماعی انسان‌ها، قدرت پیش‌بینی نسبت به آثار و پیامدهای فعالیت‌های اجتماعی را پدید می‌آورد. (۰/۵) ۲- نظم و قواعد اجتماعی را کشف می‌کند